

Julian Barnes

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Λογοτεχνία

Πρώτη έκδοση Ιανουάριος 2026

Τίτλος πρωτοτύπου Julian Barnes, *Departure(s)*, Jonathan Cape 2026

Επιμέλεια – Τυπογραφικές διορθώσεις Αλεξάνδρα Δένδια

Προσαρμογή εξωφύλλου Ρεντουάν Αμζλάν

Σελιδοποίηση Γιώτα Μπόμπου

© 2026, Julian Barnes

© 2026, Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ (για την ελληνική γλώσσα)

ISBN 978-618-03-4792-0

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 84792

Κ.Ε.Π. 6319 Κ.Π. 23228

Δεν επιτρέπεται η με οποιονδήποτε τρόπο χρήση ή αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του βιβλίου με σκοπό την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Το παρόν έργο προστατεύεται από τη διαδικασία εξόρυξης κειμένου και δεδομένων (Άρθρο 4(3) Οδηγία (ΕΕ) 2019/790).

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα

τηλ.: 211 3003500, fax: 211 3003562

metaixmio.gr · metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα

τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562

Βιβλιοπωλεία ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

- Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562
- Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα
τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581

JULIAN BARNES

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ – ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

Κατερίνα Σχινά

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

Ρεϊτσελέλι *

* Πιθανώς χαϊδευτική προσωνυμία που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για τη φίλη του Ρέιτσελ.

ΕΓΩ ΕΙΜΙ^{*}

* Ο τίτλος του κεφαλαίου (στο πρωτότυπο «The Great I Am») παραπέμπει στη ρήση του Θεού *ἐγώ ειμι ὁ ὢν* από την Παλαιά Διαθήκη (Έξοδος 3, 14) σε συνδυασμό με το επιστημονικό ακρωνύμιο IAM (Involuntary Autobiographical Memory [Ακούσια αυτοβιογραφική ανάμνηση]).

ΤΙΣ ΠΡΟΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΑ μια ανησυχητική πιθανότητα. Ή μάλλον κάτι χειρότερο: ένα ανησυχητικό γεγονός.

Έχω μια παλιά φίλη, μια ακτινολόγο, που εδώ και χρόνια μού στέλνει αποκόμματα από το *British Medical Journal*. Ξέρει πως τα ενδιαφέροντά μου τείνουν προς το μακάβριο και το ακραίο. Στη μνήμη μου –σ’ εκείνον τον ασταθή τόπο όπου η αλλοίωση και η ωραιοποίηση αλληλεπικαλύπτονται– έχω καταχωρίσει περιπτώσεις ασθενών που τινάχτηκαν στον αέρα όταν ένα υπερθερμασμένο νυστέρι προκάλεσε ανάφλεξη στα αέρια του σώματός τους και άλλες από τις πρώτες μέρες του αζονικού τομογράφου, όταν τύχαινε εσωτερικά συρμάτινα ράμματα να εκτοξεύονται σαν θραύσματα στον μαλακό ιστό. Αυτές οι ιστορίες συνοδεύονται ενίοτε από φωτογραφίες: Ένα παράδειγμα είναι η περίπτωση ενός άντρα που άφησε τα νύχια των ποδιών του να φτάσουν σε τέτοιο μήκος –συνεστραμμένα επί μέτρα ολόκληρα, αν θυμάμαι καλά–, ώστε για χρόνια δεν μπορούσε να περπατήσει. Ύστερα είναι και οι καθημερινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γιατροί, όπως η αφαίρεση απρόσμενων αντικειμένων που έχουν καταποθεί (σακούλες με καρφιά, ας πούμε) ή έχουν εισαχθεί βίαια στο ορθό. (Στα παλιά χρόνια δημοφιλείς πρωκτικές αυτοεμφυτεύσεις αποτελούσαν οι μικρογραφίες της προτομής του Ναπολέοντα, μια συνήθεια που αναμφίβολα

προσέδιδε μια χροιά πατριωτισμού στην ηδονή.) Και μια περίπτωση που θυμάμαι ιδιαίτερα ήταν εκείνη ενός άντρα στον λαιμό του οποίου είχε προσαρμοστεί ένας σωλήνας τραχειοστομίας. Όταν πήγε για έλεγχο, οι γιατροί προβληματίστηκαν από κάποιες κιτρινωπές κηλίδες γύρω από την οπή στην οποία ήταν στερεωμένος ο σωλήνας. Αποδείχτηκε ότι ο ασθενής ήταν αμετανόητος καπνιστής, που, ανήμπορος να καπνίσει πλέον από το στόμα, ανακάλυψε ότι, αν έβγαζε τον σωλήνα, το τσιγάρο εφάρμοζε τέλεια στο άνοιγμα. Το μόνο που είχε να κάνει ήταν να το ανάψει και να φουσκώσει τα πνευμόνια του. Οι άντρες (και οι περισσότερες απ' αυτές τις αλλόκοτες δραστηριότητες είναι ανδρικής επινόησης) αποδεικνύονται πολύ ευρηματικοί, έστω και αν –ή μάλλον ιδιαίτερα όταν– αυτό δεν αποβαίνει προς όφελός τους.

Το πιο πρόσφατο απόκομμα που μου έστειλε η δρ Τζάκι είχε, προσφυέστατα, λογοτεχνικό τίτλο: «Προυστ και μαντλέν: μαζί στον θάλαμο». Όπως ήταν αναμενόμενο, συνέχισα να διαβάζω. «Θα θυμάστε πως η Μαντλέν δεν ήταν ο έρωτας της ζωής του Προυστ, αλλά ένα μπισκότο που, όταν το βουτούσες στο τσάι, δημιουργούσε μια ακούσια αυτοβιογραφική ανάμνηση (Involuntary Autobiographical Memory, στο εξής IAM)». Πηγή αυτής της αναφοράς ήταν ένα άρθρο στο περιοδικό *Neurology Clinical Practice* με θέμα έναν σαρανταπεντάχρονο άντρα που είχε υποστεί αιμορραγικό αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο εντοπισμένο στον θάλαμο. Οι συνέπειες ήταν πολύ πιο ακραίες και ιδιόζουσες από το ήπιο ρίγος που αισθάνθηκε ο Προυστ

(και ο αφηγητής του) γευόμενος τη μαντλέν – η οποία, παρεμπιπτόντως, δεν είναι ακριβώς «μπισκότο», αλλά ένα αφράτο κεκάκι με καμπυλωτή, ραβδωτή φόρμα, όμοιο με το όστρακο που λέγεται «κοχύλι του προσκυνητή». Ο ασθενής αποκάλυψε ότι «η γεύση της μηλόπιτας πυροδοτούσε αναμνήσεις από όλες τις πίτες που είχε δοκιμάσει στη ζωή του, οι οποίες αναδύονταν με χρονολογική σειρά και κατέκλυζαν το μυαλό του σαν καταρράκτης».

Όπως είπα, η πρώτη μου αντίδραση ήταν ανησυχία: Φαντάσου τέτοιες αστραπιαίες επιθέσεις από λησμονημένες αναμνήσεις, μια ιστορική χιονοστιβάδα να σαρώνει την αντίληψή σου για το παρόν, ξεριζώνοντας αυτή καθαυτή την αίσθηση του εαυτού. Επιπλέον, όπως επισήμανε ένας φίλος, τι θα συνέβαινε αν αυτή η πυροδοτική ανάμνηση δεν ήταν τόσο ζωογόνος και ευχάριστη όσο το να τρως μηλόπιτα; Τι θα συνέβαινε, είπε, αν άφηνες μια πορδή, όσο αθόρυβη κι αν ήταν, και στη συνέχεια σου παρουσιάζονταν με χρονολογική σειρά όλες οι πορδές που είχες αμολήσει ως τότε; Και ούτω καθεξής – ο καθένας μπορεί ανετότατα να εισφέρει τα δικά του παραδείγματα. Φαντάσου την εξουθενωτική σκέψη –ή εικόνα– μερικών χιλιάδων σάντουιτς με μπέικον να περνούν αστραπιαία απ' το μυαλό σου· άραγε η ποιότητα και οι διαφορές τους θα αναπαράγονταν ατόφια, συνοδευόμενες και από την αντίδρασή σου στο καθένα;

Έχω πλέον περάσει τα εβδομήντα πέντε και, όπως οι περισσότεροι ηλικιωμένοι, κατά καιρούς βαριέμαι τον εαυτό μου – για την ακρίβεια, βαριέμαι την αενάως ανακυ-

κλούμενη ανάμνηση σκέψεων, πράξεων και κυρίως απόψεων. (Σημειωτέον, όσοι δεν βαριούνται ποτέ τον εαυτό τους και συνεχίζουν να διασκεδάζουν δημόσια με τη ζωή τους και τις επαναλαμβανόμενες ιστορίες τους είναι συνήθως οι πιο ανιαροί άνθρωποι στον πλανήτη. Κατά κανόνα και πάλι άντρες.) Αλλά η ξέφρενη, επιθετική ανία των IAM υψηλής ταχύτητας είναι, προς το παρόν τουλάχιστον, αδιανόητη. Εσένα δεν θα σε έκανε να θέλεις να βάλεις τέλος στη ζωή σου;

Η δεύτερη αντίδρασή μου ήταν πιο στοχαστική, πιο συγγραφική, ούτως ειπείν. Οι IAM θα ήταν σίγουρα χρήσιμες στην αυτοβιογράφηση. Νομίζεις ότι θυμήθηκες κάτι «ακριβώς όπως έγινε» και, όσο περισσότερες φορές το θυμάσαι και το αφηγείσαι, τόσο περισσότερο πείθεσαι για την αλήθεια του. Αν όμως σε σταματούσε και σε διόρθωνε... ο ίδιος ο εγκέφαλός σου; Αν μπορούσε να ξεδιπλώσει μπροστά σου όλες τις εκδοχές της αφήγησής σου και να σου δείξει πόσο έχεις αποκλίνει, σταδιακά μεν, αλλά συστηματικά, από την αρχική σου εκδοχή; Δεν θα ήταν παράξενο και αποπροσανατολιστικό; Ναι, αλλά θα ήταν και υποβοηθητικό: Δεν θα μπορούσες να αμφισβητήσεις τον ίδιο τον θάλαμο του εγκεφάλου σου, έτσι δεν είναι;

Κι αν ο εγκέφαλός σου δεν περιείχε μόνο έναν χρονολογικά οργανωμένο κατάλογο με όλες τις πίτες που έχεις φάει, αλλά και με όλες τις ηθικές σου πράξεις και παραλείψεις; Όλες τις φορές που είπες «Σ' αγαπώ» – είτε το εννοούσες είτε όχι. Όλες τις φορές που δεν είπες «Σ' αγαπώ» ενώ έπρεπε, ενώ ήθελες, αλλά δεν το έκανες. Πώς

θα αντιμετώπιζες το αρχείο –το χρονολογικό αρχείο– που θα περιείχε όλα τα ψεύδη, όλες τις υποκρισίες, όλες τις σκληρότητες, και τις αποτρέψιμες και τις (φαινομενικά) αναπόφευκτες, όλες τις σημαντικές παραλείψεις σου, τις προσποιήσεις, τις αθετημένες υποσχέσεις, τις απιστίες σου λόγω και έργω; Όχι μόνο τα λάθη που διέπραξες, αλλά και όσα φαντάστηκες ή επιθύμησες. Θυμάσαι τη διάσημη συνέντευξη του προέδρου Τζίμι Κάρτερ περί λαγνείας στο *Playboy*, στην οποία ομολόγησε με τόλμη «Έχω μοιχεύσει νοερά πολλές φορές»; Το ίδιο θα μπορούσαμε να πούμε οι περισσότεροι από εμάς, παρότι έχουμε την τάση να διατηρούμε στη συνείδησή μας μόνο τις πιο γοητευτικές και λιγότερο ενοχοποιητικές φαντασιώσεις μας. Τι γίνεται όμως μ' εκείνες τις επαίσχυντες, ανομολόγητες, ανήθικες νοερές απιστίες που επιλέξαμε να καταπνίξουμε;

Υπήρχε και δεύτερο μέρος στην περίφημη ομολογία του προέδρου Κάρτερ, το οποίο μου φαίνεται ακόμα πιο τολμηρό. Αφού ομολόγησε τις αμαρτίες των ονείρων του, συνέχισε: «Είναι κάτι που ο Θεός αναγνωρίζει ότι θα κάνω –και έχω κάνει– και ο Θεός με συγχωρεί γι' αυτό». Σε έναν άνθρωπο που δεν πιστεύει αυτή η φράση φαντάζει το λιγότερο αλαζονική. Όχι μόνο θα συγχωρήσει ο Παντοδύναμος τον Τζίμι Κάρτερ την Ημέρα της Κρίσεως, αλλά τον συγχωρεί και καθ' οδόν, κάθε φορά που χτυπάει η μοιχαλίδα καρδιά του. Ίσως βέβαια η διαίσθηση των προέδρων να συλλαμβάνει καλύτερα από εμάς τους κοινούς θνητούς τη φύση και τη μεγαλοψυχία της Θεότητας.

Οπότε προκύπτει ένα ακόμα ερώτημα: Τι θα συνέβαινε αν υπήρχε τρόπος να προκαλέσουμε IAM χωρίς να χρειαστεί ο ασθενής –εσύ, εγώ– να υποστεί ένα καταστροφικό εγκεφαλικό επεισόδιο; Άλλωστε οι άνθρωποι εκτελούν επεμβάσεις τρυπανισμού ήδη από τη νεολιθική εποχή – ανοίγοντας οπές ο ένας στο κρανίο του άλλου για να απελευθερώσουν δαίμονες, κακά πνεύματα και τρέλα, για να μειώσουν την πίεση στον εγκέφαλο, για να ανακουφίσουν την επιληψία και άλλες ψυχικές διαταραχές. Στη βορειοευρωπαϊκή ζωγραφική των αρχών του δέκατου έκτου αιώνα ένα δημοφιλές, αν και δευτερεύον θέμα είχε τον τίτλο «Η εξαγωγή της πέτρας της τρέλας». Στο πιο γνωστό παράδειγμα, ένα έργο του Ιερώνυμου Μπος, ένας στρουμπουλός ηλικιωμένος χωρικός γέρνει πίσω σ' έναν ξύλινο θρόνο ενώ ένας χειρουργός, φορώντας τοίγκινο χωνί στο κεφάλι, σκαλίζει το μέτωπο του ασθενούς του. (Αν και το χωνί προφανώς υποδηλώνει ότι ο χειρουργός είναι τσαρλατάνος.)

Τι θα συνέβαινε λοιπόν αν ήταν δυνατόν να ανοιχτεί με ακρίβεια μια μικρή οπή στο κρανίο, προκαλώντας απειροελάχιστη ζημιά, με σκοπό την καθολική απελευθέρωση των αναμνήσεών μας; Ομολογουμένως είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς έναν νευροχειρουργό να συναινεί σε μια τέτοια επέμβαση ή να πείθεται για τα κοινωνικά της οφέλη (τα «Θέλω να θυμάμαι καλύτερα τη μητέρα μου» ή «Θα με βοηθούσε πολύ στη συγγραφή της αυτοβιογραφίας μου» δεν είναι και τόσο πειστικά επιχειρήματα). Υπάρχει επίσης μια μακρά –αν και συνήθως ασήμαντη– ιστορία αυτοτρυ-

πανισμού, όταν κάποια γενναία ψυχή που υποφέρει από αμνησία ή πρώιμη άνοια πείθεται για τη σκοπιμότητα της διαδικασίας και σπεύδει να τη θέσει σε εφαρμογή – και βέβαια για άλλη μια φορά ο απερίσκεπτος υποψήφιος είναι πιθανότατα άντρας. Το οδοντιατρικό τρυπάνι φαίνεται δημοφιλής μέθοδος αυτοτρυπανισμού. Οι παλαβοί το επιχειρούν για να «ενισχύσουν τη ροή του αίματος στον εγκέφαλο», αλλά και για να δημιουργήσουν –σχεδόν κυριολεκτικά– το «τρίτο μάτι», που υποτίθεται πως οδηγεί στην πνευματική φώτιση.

Φαντάσου όμως να γίνει κάποια στιγμή αυτή η διαδικασία και χειρουργικά εφικτή και νομικά επιτρεπτή: Θα το τολμούσες; Για αρχή ίσως με δέλεαρ το χρήμα κάποιοι εθελοντές να δέχονταν να υποβληθούν στην επέμβαση, προφανώς σκεπτόμενοι ότι δεν διαφέρει και πολύ από το να πουλάς το αίμα σου.

Το ΙΑΜ είναι απλώς ένα αναγκαίο, αναπόφευκτο ακρωνύμιο. Αρκεί όμως να χωρίσουμε το πρώτο από τα δύο επόμενα γράμματα και έχουμε το πρώτο πρόσωπο του ρήματος ΕΙΜΑΙ στα αγγλικά: Ι ΑΜ. Κάτι απολύτως συναφές, αφού η μνήμη είναι ταυτότητα, όπως συχνά αρεσκομάστε να επαναλαμβάνουμε. Αν αυτό ισχύει, τότε όλες οι ΙΑΜ που έχουν αποθηκευτεί μέσα μας ορίζουν, αθροιζόμενες, ποιοι είμαστε, τι είμαστε και τι ήμασταν. Και πέρα απ' αυτό βρίσκεται η φράση «ΕΓΩ ΕΙΜΙ», άμεση αναφορά στον Θεό των χριστιανών. Ο οποίος μας τιμωρούσε και μας

αντάμειβε επειδή θυμόταν κάθε πράξη που είχαμε τελέσει, κάθε σκέψη και κάθε συναίσθημα που μας διακατείχε. Αν και πολλοί εξακολουθούν να πιστεύουν ότι μετά τον θάνατό τους τους περιμένει η Ημέρα της Κρίσεως, τώρα υπάρχει μια ανταγωνιστική προθανάτια κρίση, η οποία έχει επικαιροποιηθεί και εκκοσμικευτεί. Ο κατάλογος των αμαρτιών μας δεν είναι χαραγμένος στις μνημειώδες δέλτους του Αγίου Πέτρου, αλλά βρίσκεται μέσα στον ίδιο μας τον εγκέφαλο. Ενδεχομένως το μόνο που θα χρειαζόταν θα ήταν μια ομάδα νευρολόγων που θα ανακάλυπτε το κλειδί.

Αλλά τότε ποιος θα έπαιζε τον ρόλο του Θεού; Σίγουρα όχι ο επικεφαλής χειρουργός· αυτός θα ήταν απλώς ένας εξειδικευμένος διαμεσολαβητής. Οπότε οι μόνοι κριτές θα απομέναμε εμείς – κι αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει στην αυτοεπιδοκιμασία, στην αυτοεπιείκεια. Εκτός και αν, αντιθέτως, μας υποχρέωνε να ωριμάσουμε.

Έψαξα κι έμαθα περισσότερα για την περίπτωση του άντρα που θυμόταν κάθε πίτα που είχε φάει στη ζωή του. Οι ΙΑΜ του άρχισαν να εμφανίζονται εννέα μήνες μετά το εγκεφαλικό επεισόδιο και η χρονική τους διάρκεια κάλυπτε ολόκληρη τη ζωή του, από τον πρώτο χρόνο της (τον οποίο υποτίθεται ότι δεν είμαστε σε θέση να ανακαλέσουμε) έως σήμερα. Αυτό που τις πυροδοτούσε μπορούσε να είναι η αφή, η όσφρηση, η γεύση ή η όραση. Σε μια περίπτωση η μυρωδιά της φρέσκιας ζύμης ξύπνησε μέσα του μια ανά-

μνηση από τα παιδικά του χρόνια: να περπατάει ξυπόλυτος στην κουζίνα της γιαγιάς του κρατώντας το χέρι της μητέρας του. Είδε και πάλι την ποδιά της γιαγιάς του και βίωσε «την αίσθηση της στρογγυλότητας των πελμάτων μου». Όλα αυτά μοιάζουν βγαλμένα από τις σελίδες του Προυστ.

Υπήρχαν όμως και φορές που ένας «καταρράκτης» αναμνήσεων τον κατέκλυζε χωρίς να έχει μεσολαβήσει κάποιο συγκεκριμένο αισθητηριακό ερέθισμα: Μια μέρα θυμήθηκε με κάθε λεπτομέρεια μια οικογενειακή επίσκεψη στην Έκθεση του Μόντρεαλ το 1967, όταν ήταν τριών ετών. Επιπλέον, και μάλλον παράδοξα, αποδείχτηκε ότι η καθημερινή του μνήμη βελτιώθηκε μετά το εγκεφαλικό. Ανακάλυψε επίσης ότι μπορούσε να καταστείλει οικειοθελώς τις κρίσεις IAM, εάν το επέλεγε. Ένας τέτοιος διακόπτης απενεργοποίησης προφανώς θα ήταν μεγάλη ανακούφιση για όσους υποφέρουν από το σύνδρομο. Πες ότι έγραφες την αυτοβιογραφία σου· θα μπορούσες να κάνεις μια παύση και να επεξεργαστείς τον καταιγισμό των πληροφοριών με τον οποίο θα σε βομβάρδιζε ο εγκέφαλός σου καθώς θα προχωρούσες. Και ίσως με τον καιρό βρεθεί ένας διακόπτης ενεργοποίησης και μπορείς να έχεις πρόσβαση σε όλο το περιεχόμενο του παρελθόντος σου, όποτε θέλεις και όπως θέλεις. Ένα ερώτημα: Θα ήθελες να γνωρίζεις τα πάντα για τον εαυτό σου; Είναι καλή ή κακή ιδέα;

Κι αυτό το ερώτημα μας οδηγεί στο επόμενο. Είναι σωστό να αναφερόμαστε σ' αυτόν τον οπτικό καταρράκτη από όλες τις πίτες που έχεις φάει στη ζωή σου ως «ανα-

μνήσεις»; Διότι αυτό που συμβατικά θεωρούμε ανάμνηση είναι κάτι το οποίο στο διάβα της ζωής μας συχνά ή σπάνια αποθηκεύεται στη μνήμη· κάτι που μεταλλάσσεται ελαφρά κάθε φορά που το αφηγούμαστε, ώσπου να σταθεροποιηθεί τελικά σε μια εκδοχή που πείθουμε τον εαυτό μας ότι είναι η αλήθεια. Όταν όμως το αρχικό υποκείμενο της εν λόγω κλινικής έκθεσης βίωσε μια «πλήρη και λεπτομερή αναδρομή» στην επίσκεψή του στην Έκθεση του Μόντρεαλ, κατά πάσα πιθανότητα επρόκειτο για κάτι που δεν είχε αναπολήσει παλαιότερα (αν και η οικογένειά του αναμφίβολα αναφερόταν σ' εκείνη την επίσκεψη). Επομένως δεν ήταν μια φυσιολογικά εξασθενημένη ανάμνηση αλλά μάλλον μια αναπαράσταση της αρχικής εμπειρίας, μια ακριβής αναβίωση όχι όσων θα θυμόταν, ενήλικας πλέον, αλλά όσων είχε δεχτεί ο εγκέφαλος του μικρού αγοριού εκείνη τη λησμονημένη μέρα πριν από τόσα χρόνια. Δεν θα ήταν δηλαδή μια «παρθένα ανάμνηση», αλλά *το ίδιο το γεγονός* όπως το είχε επεξεργαστεί εκείνη τη στιγμή ο εγκέφαλος. Μήπως αυτό θα σε δελέαζε να δοκιμάσεις έναν μικρό αυτοτρυπανισμό;

Δύο δεδομένα που πρέπει να αναφερθούν σ' αυτό το στάδιο:

1. Θα υπάρξει μια ιστορία –ή μια ιστορία μέσα στην ιστορία–, αλλά όχι ακόμη· και
2. Αυτό θα είναι το τελευταίο μου βιβλίο.

Έκανα την υπόθεση ότι η συνεχής μανιασμένη επίθεση ανεπιθύμητων –ή έστω απρόσκλητων– ΙΑΜ υψηλής ταχύτητας μπορεί να σε κάνει να θέλεις να αυτοκτονήσεις. Ίσως αυτό να είναι υπερβολή. Αν όμως δεν καταφέρεις, όπως ο Άνθρωπος με τις Πίτες, να βρεις κάποιον τρόπο να τις απενεργοποιήσεις, σίγουρα θα παρεισδύσουν στην κανονική σου ζωή. Στην κλασική μελέτη του *Το μυαλό ενός μνημονιστή* ο Σοβιετικός νευροψυχολόγος Α. Ρ. Λούρια περιέγραψε την περίπτωση του «Σ.», ο οποίος εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη ζωή του Λούρια τη δεκαετία του '20. Ο Σ. είχε εκπληκτική μνήμη, της οποίας η λειτουργία και οι τεχνικές εξετάζονταν σε συνθήκες εργαστηρίου επί μία τριακονταετία. Ήταν σε θέση να θυμάται με εξαιρετική ακρίβεια ακολουθίες γραμμάτων και αριθμών, φράσεις και μεμονωμένες λέξεις και μπορούσε να ανακαλέσει με κάθε λεπτομέρεια τέτοια τεστ ακόμα και δέκα χρόνια αργότερα. Μία από τις μεθόδους που ακολουθούσε ήταν να αποδίδει ειδητικές εικόνες σε λέξεις-κλειδιά:

Ας πούμε ότι μου δίνουν τη λέξη «ελέφαντας»: Θα έβλεπα έναν ζωολογικό κήπο. Αν μου έδιναν τη λέξη «Αμερική», θα δημιουργούσα μια εικόνα του Θείου Σαμ· αν μου έδιναν τη λέξη «Μπίσμαρκ», θα τοποθετούσα την εικόνα μου κοντά στο άγαλμα του Μπίσμαρκ. Και αν μου έδιναν τη λέξη «υπερβατικός», θα έβλεπα τον δασκαλό μου τον Σερμπίνι να στέκεται και να κοιτάζει ένα μνημείο.

Οι Αναχωρήσεις είναι ένα έργο μυθοπλασίας – αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι αληθινό.

Είναι η ιστορία του Στίβεν και της Τζιν, που ερωτεύονται όταν είναι νέοι και ξαναβρίσκονται όταν είναι γέροι.

Είναι η ιστορία ενός γέρικου Τζακ Ράσελ ονόματι Τζίμι, που αγνοεί την ίδια του τη θνητότητα.

Είναι επίσης η ιστορία του πώς το σώμα μάς απογοητεύει λόγω ηλικίας, ασθένειας, ατυχήματος ή πρόθεσης και του πώς οι εμπειρίες ξεθωριάζουν, γίνονται ανέκδοτα και στη συνέχεια αναμνήσεις. Έχει τελικά σημασία αν αυτό που θυμόμαστε συνέβη πραγματικά; Ή παίζει ρόλο μόνο το ότι ήταν αρκετά σημαντικό ώστε να το θυμόμαστε;

Οι Αναχωρήσεις είναι ένα έργο που ξεκινά στο τέλος της ζωής, μα δεν τελειώνει εκεί. Πραγματεύεται τα μόνα πράγματα που έχουν στ' αλήθεια σημασία: πώς βρίσκουμε την ευτυχία σ' αυτή τη ζωή και πότε είναι η ώρα να πούμε αντίο.

«Δεν υπάρχει κανένας σαν τον Julian Barnes».

The Guardian

ISBN: 978-618-03-4792-0

9 786180 347920

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 84792

metaixmio.gr

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
ΚΑΙ ΣΕ

e-book